

Zaterdag 31 oktober 1914 – ochtendeditie

Belgische vluchtelingen.

Nader is gebleken, dat de fl. 600.000 door de Britse regering aan de Nederlandse aangeboden als bijdrage in de kosten van het onderhoud van de meeste vluchtelingen hier te lande, voor welk aanbod onze regering beleefd heeft bedankt, als eerste termijn van daaropvolgende bijdragen bedoeld en ter beschikking gesteld werd.

Parijs, 30 oktober. Officiële kennisgeving van vanmiddag 3 uur:

Op onze uiterste linkervleugel heeft het Belgische leger het dal van de benedenloop der IJzer onder water gezet, hetgeen de Duitsers, die de rivier waren overgetrokken, heeft genoodzaakt tot de terugtocht, tijdens welke zij hevig zijn beschoten door de Franse en Belgische artillerie.

De Duitsers hebben gisteren zeer hevige tegenaanvallen gedaan op Franse en Engelse troepen, die ten noordoosten en ten oosten van leper oprukten. Zij hebben echter onze opmars niet kunnen stuiten.

Vlissingen, 30 oktober. Vanavond sprak ik iemand, die vanochtend om 7 uur Blankenberge had verlaten; hij woont daar op de strandboulevard en zegde dat alle bewoners van de boulevard hun woningen hebben moeten verlaten. Volgens zijn mededeling zijn de Duitsers vannacht van Oostende op Zeebrugge teruggetrokken.

De ingezetenen van Blankenberge zijn zeer voorkomend door de Duitsers behandeld.

De strijd in België.

Woensdagochtend heeft de grote slag aan de IJzer, volgens Donohoe, de oorlogscorrespondent van de Daily Chronicle, zijn hoogtepunt

bereikt. Dagen en nachten is er om gevochten, wie meester van het terrein zouden blijven. De bondgenoten zijn er tenslotte in geslaagd, de laatste Duitsers met de bajonet uit hun verschansingen te verdrijven en ze zes mijl terug te werpen in de richting van Oostende. Alles wijst er op, dat de Duitsers er nu voorlopig genoeg van hebben, meldde Donohoe woensdagmiddag. Een deel van het leger is zelfs naar Oostende teruggekeerd. Deze plaats en Brugge zijn vol gewonden. Alle grote Belgische steden zijn thans Duitse hospitalen. De laatste dagen zijn er pogingen gedaan om de gewonden van Oostende en Brugge naar Brussel over te brengen, doch de beschikbare krachten zijn tegen de taak niet opgewassen.

Dinsdag zijn de Engelse ingezetenen tussen 16 en 60 jaar uit Brugge verwijderd. Tot voor enkele dagen moeten er, volgens een der uit Brugge vertrokken Engelsen, 500 gewonden in de stad zijn geweest.

De voornaamste verbindingslijn tussen Brugge en Gent wordt versterkt.

Uit België.

Ten Gent is het, naar men ons schrijft, nog steeds kalm, doch het brood begint schaars te worden. Bij de aankomst van de Duitsers was al het meel op boten gelaten en naar Sas van Gent gevoerd. Deze boten kunnen thans niet meer terugkeren, daar zij door de Duitsers in beslag zouden worden genomen. De socialistische wethouder Anseele, die door de Duitsers in gijzeling wordt gehouden en de betrekkingen tussen de stad en de Duitse overheid onderhoudt, vroeg machtiging het graan weer in België te laten invoeren. Hij vestigde er de aandacht op, dat anders ellende zou ontstaan en een oproer te vrezen was. Ook zijn er sinds twee dagen geen steenkolen meer, waardoor een der voornaamste fabrieken genoodzaakt is haar deuren te sluiten. De heer Anseele vroeg dus eveneens machtiging

om de stad van steenkool te voorzien en het Duitse bestuur antwoordde, dat ze de beide kwesties onder de ogen zal zien. Men verwacht een gunstige beschikking.

Alle dagbladen, behalve de Flandre Libérale zijn weer verschenen, doch ze moeten hun tekst aan de Duitse censuur tonen. Deze evenwel is niet streng.

Te Brussel zijn de laatste week weer verscheidene publicaties aangeplakt, onder andere een, die de veroordeling van ingezetenen meldt tot gevangenisstraf van 1 maand tot 1 jaar, wegens belediging van het Duitse leger. In die kennisgeving wordt gezegd, dat die straffen de Brusselse bevolking tot waarschuwing moeten dienen en dat ze bij herhaling van het delict verscherpt zullen worden.

In alle gemeenten van de Brusselse agglomeratie manen de burgemeesters op bevel van het Duitse bestuur de bevolking aan, wapens en schietvoorraad, die zij nog mocht bezitten, in te leveren. Bij achterhouding wordt met strenge straffen gedreigd.

Te Brussel wordt het brood erg schaars. Vele bakkerswinkels zijn gesloten en woensdagochtend stonden in lange rijen de mensen voor de nog geopende winkels om een brood machtig te worden.

De schade te Antwerpen.

Van onze correspondent te Antwerpen dit bericht van 30 oktober:

Ziehier de officiële opgave van wat in de stad Antwerpen aan vernieling en beschadiging van huizen is vastgesteld.

Daaraan is natuurlijk toe te voegen wat er vernield is in de gemeenten der voorgeborchten Borgerhout, Berchem en wat verder in de straal der beschieting viel, als bijvoorbeeld: Duffel (omtrent

geheel vernietigd), Hemiksem, Wilrijk, Kontich enz. enz. Voorshands bezit ik daaromtrent geen gegevens.

Uit deze statistiek blijkt dat te Antwerpen 777 huizen zijn getroffen, waaronder 190 geheel vernield door brand of kanonschoten. Te Berchem zijn tenminste 100 huizen vernield. Van bevoegde zijde wordt de totale schade op 40 miljoen frank geraamd.

Van de stadswijken zijn vooral de zesde en achtste getroffen: dat is de zuidzijde der stad.

Wijk	Geheel verbrand	Deels verbrand	Geheel vernield	Deels vernield	Totaal per wijk
1	-	1	-	13	14
2	-	-	-	2	2
3	38	14	2	83	137
4	12	5	1	42	60
5	-	-	-	22	22
6	32	1	1	129	163
7	-	-	-	-	-
8	99	10	5	255	369
9	-	-	-	-	-
10	-	-	-	10	10

Totaal	181	31	9	556	
Algemeen totaal					777

Zaterdag 31 oktober 1914 – avondeditie

Belgische vluchtelingen.

De regeringscommissaris voor de Belgische vluchtelingen, jhr. Mr. Ruys de Berenbrouck, heeft een bezoek gebracht aan Waalwijk en andere gemeenten aan de Langstraat.

De heer Collumbien, door het Belgisch steuncomité te Middelburg afgevaardigd naar de Belgische autoriteiten om steun te halen voor de in Holland vertoevende vluchtelingen, is aldaar teruggekeerd.

Men bericht ons, dat zeer voldoende maatregelen zijn genomen om in samenwerking met de plaatselijke Hollandse steuncomités in alle behoeften van de nooddriftige vluchtelingen te voorzien. Alle Belgische comités door heel Nederland worden verzocht, zich in verbinding te willen stellen met het Belgisch comité te Middelburg ten einde een systematische verdeling van hulp te verkrijgen.

Met de passagiersboot Eugenie zijn gisteren te Hansweert weer veel vluchtelingen van Antwerpen teruggekeerd, veel huisraad met zich voerende.

Het tweede stoomschip, dat met voedingsmiddelen voor de Belgen uit Londen naar Rotterdam vertrekt, is het Nederlandse stoomschip Iris. Dadelijk na aankomst wordt met de lossing aangevangen.

Het stoomschip Coblenz met de eerste 1000 ton voedingsmiddelen wordt vanavond verwacht.

Comité tot steun van Belgische en andere slachtoffers.

Bij de verantwoording van de ingekomen giften schrijft het comité tot steun van Belgische en andere slachtoffers, dat het vertrouwt, dat onze landgenoten zullen voortgaan het comité en zijn arbeid te steunen door het toezenden van giften en kleren, zodat het zijn taak zal kunnen blijven vervullen, zolang er nog een hulpbehoevende uitgewekene in Nederland vertoeft.

En dat hun aantal nog onnoemelijk groot is, blijkt uit de cijfers der gerepatrieerden, die slechts een betrekkelijk gering percentage vormen op de velen, die de voorkeur geven aan Nederlandse gastvrijheid boven hetgeen hun vaderland hun thans nog kan bieden.

Het comité maakt van deze gelegenheid gebruik bekend te maken dat het in zijn bedoeling ligt een bepaalde dag door geheel het land met goedvinden der autoriteiten tot een vluchtelingendag te bestempelen, waarop ieder de gelegenheid zal worden gegeven door het kopen van een toepasselijk dasspeldje bij te dragen tot verzachting van het lot van onze tijdelijke gasten.

Het totaal der ingekomen giften bedraagt thans fl. 249.445,03, 4768,15 frank en 98,13 Duitse mark.

Het bestuur van het comité bestaat uit de heren G. van der Aa, consul-generaal van België, erevoorzitter, Mr. Th. Stuart, voorzitter, J. T. L. Boelen, Leon Delhez en Bern. J. Veldhuis, secretarissen, mr. G. J. Fabius, kasvereniging, penningmeester.

Rotterdam. Belgische vluchtelingen.

Heden zijn van hier 551 vluchtelingen naar Antwerpen vertrokken, van wie 126 betalenden en 425 kostelozen. Van het station Delftse Poort reisden er 522 af, van het station Beurs 29.

Gewonde Belgische militairen.

Heden zijn 14 gewonde Belgen uit ziekeninrichtingen alhier als hersteld ontslagen. Tien zijn er naar het interneringsdepot te Harderwijk overgebracht en vier ter beschikking der politie gesteld.

Uit Valkenswaard is een gewond Belgisch militair naar hier overgebracht en in de Rode Kruiskliniek ter verpleging opgenomen.

Amsterdam. De gemeente en de Belgische vluchtelingen.

De leider der sociaaldemocratische raadsfractie, de heer van den Tempel, heeft donderdag zijn interpellatie nopens de verpleging van de Belgische vluchtelingen van gemeentewege in de loodsen op de IJ- en Handelskaden in zeer gematigde termen gekleed. Hij onthield zich van al te schrille kleuren en te zware effecten, zonder nochtans stevige kritiek te schuwen, en in die toon moet, dunkt ons, iedere bespreking van deze zaak gehouden worden. Als er fouten gemaakt zijn, als er tekortkomingen in de organisatie zijn aan te wijzen, dan komt dit niet omdat bij iemand de goede wil ontbroken heeft, of omdat niet ieder zijn beste krachten gegeven heeft, maar vooral door de omstandigheden.

Dag en nacht is er gewerkt, zowel door de particulieren als door de gemeentelijke hulpkrachten. Maar men stond voor geheel vreemde toestanden, voor werk dat niemand ooit verricht had, in zekere zin ook voor overmacht.

En toen ten slotte de particuliere liefdadigheid zich terugtrok, zagen wethouder Jitta en zijn medewerkers zich voor een reuzentaak geplaatst.

De concentratie van al die duizenden, in asielen en particuliere woningen hier ter stede verspreide vluchtelingen, op welke concentratie in de eerste plaats de subcommissie voor de hygiëne aandrong, maakte het nodig om te zien naar grote gemeentelijke gebouwen. In de stad zelf zouden dus hoofdzakelijk de scholen in aanmerking zijn gekomen, maar men gevoelt wel, dat er overwegende bezwaren tegen het onderbreken van de geregelde gang van het onderwijs waren. Als vanzelf moest toen de aandacht vallen op de in deze tijd van malaise op handels- en scheepvaartgebied leegstaande loodsen aan de IJ- en Handelskaden. En nu geloven wij, met de heer van den Tempel, dat het een fout is geweest van de heren Jitta en anderen, dat zij met de verhuizing van al die duizenden daarheen begonnen zijn, voordat de pakhuizen behoorlijk voor het verblijf van mensen (en kinderen) waren ingericht.

Volgens een mededeling die de voorzitter van de subcommissie voor de huisvesting, de heer Tellegen (directeur van het Bouw- en Woningtoezicht) gisteren aan een aantal vertegenwoordigers der pers heeft gedaan, toen hij verschillende journalisten bij een bezoek aan de loodsen vergezelde, is er echter overmacht in het spel geweest. Een telegram van de regering, ontvangen op zaterdag 17 oktober, nooddaakte, volgens hem, de subcommissie de inrichting van het centraal doorgangshuis veel minder geleidelijk te doen geschieden dan zij zich hadden voorgesteld.

Wat was toch het geval? Tot genoemde datum had de ontruiming van minder geschikte of niet meer beschikbare doorgangshuizen zonder enig bezwaar kunnen plaats hebben, omdat elke dag een

belangrijk aantal vluchtelingen van Amsterdam naar andere plaatsen kon worden vervoerd en wel in totaal circa 4000. Had men hiermee kunnen doorgaan, dan had de subcommissie voorlopig geen vluchtelingen naar het centraal doorgangshuis behoeven te vervoeren. Op 17 oktober zette de regering het vervoeren van vluchtelingen van Amsterdam naar de provincie stop

De aandrang van houders van doorgangshuizen en van de subcommissie voor de hygiëne tot ontruiming van doorgangshuizen in de stad hield echter aan. Zo zag de subcommissie zich genoodzaakt het beheer van het gebouw van de Stoomvaartmaatschappij "Nederland" en van loods L. hals over kop over te nemen, immers in beide gebouwen wenste men vóór deze overneming geen nieuwe vluchtelingen op te nemen, om de taak, welke toch reeds te zwaar viel, niet te verzwaren. Met het in beheer overnemen van deze gebouwen kon men zelfs niet volstaan: men moest achtereenvolgens de loodsen D. en DD., gelegen op de Handelskade, in gebruik nemen.

Herhaaldelijk heeft de subcommissie aan bestuurders van doorgangshuizen uitstel van ontruiming gevraagd, zo voor het gebouw Patrimonium op zaterdag 24 oktober en aan het bestuur van de IJclub enige dagen vroeger. Het bestuur van de IJclub wenste eerst ontruiming op woensdag 21 oktober, en stond op dringend verzoek uitstel toe tot maandag 26 oktober. Doch meestal werden dergelijke verzoeken niet ingewilligd. De subcommissie en zij, die haar bijstaan, hebben dus moeten roeien met de riemen welke zij hadden.

Tot zover de Heer Tellegen. Er moet echter nog aan worden toegevoegd, dat, blijkens een andere mededeling, die hij ons verstrekke, de heren Jitta en anderen zelf voor een deel oorzaak zijn geweest van het ontstaan van de plotselinge en sterke stroom van vluchtelingen naar het centraal doorgangshuis, en wel door het te

vroeg verspreiden van een circulaire, waarin de leiders der particuliere doorgangshuizen werden uitgenodigd hun medewerking te verlenen tot de hoognodige concentratie van vluchtelingen in de loodsen op de IJ- en Handelskade. Bovendien is het niet duidelijk waarom de heren Jitta en anderen, toen het hun over het hoofd liep, niet getracht hebben, dit of dat particulier asiel vooralsnog open te houden. Nu er klachten komen over de onvoldoende inrichting der loodsen, durven zij ook wel de onmiddellijke overneming van vluchtelingen door de gemeente te weigeren.

Intussen, we zullen onze beschouwingen te dezer zake niet verder uitpluizen. De hoofdzaak is, dat de huisvesting en de verpleging van ruim 3000 Belgische vluchtelingen ook in de tweede fase van hun verblijf hier ter stede, voldoende worden.

Wethouder Jitta heeft donderdag in de raadsvergadering verklaard, dat het zijn wens is, hiertoe op krachtige wijze mee te werken, en men mag dus vertrouwen, dat binnenkort de noodzakelijke verbeteringen zullen worden aangebracht. Trouwens, men weet uit het interview, dat wij met de wethouder hebben gehad, dat hiermee reeds vóór de interpellatie een aanvang was gemaakt.

Aan het bovenvermeld bezoek van de vertegenwoordigers der pers aan de loodsen op de IJ- en Handelskade hebben ook wij deelgenomen, en het spreekt vanzelf dat wij niet met louter aangename indrukken zijn teruggekomen. Wij denken nu niet in het bijzonder aan de primitieve privaten en onvoldoende wasgelegenheden. Daarin zal, naar de heer Tellegen ons mededeelde, spoedig verbetering komen, maar aan heel het ellendige beeld, dat deze asielen, deze grote mensenpakhuisen, opleverden op deze grijze, kille dag; aan de lange zolders en hoge hallen zonder enige andere stoffering dan de armzalige kampjes

beddengoed op de grond en de guirlandes van kleren en wasgoed daarboven.

Kan er niet wat gemak, kan er niet wat gezelligheid in dit centraal doorgangshuis voor Belgische vluchtelingen gebracht worden? De subcommissie overweegt, naar wij vernemen, lage afscheidingen te maken, vervaardigd van op raamwerk gespannen doek, tussen de verschillende gezinnen. Kunnen er op deze wijze ook niet wat behaaglijker ruimten worden afgebakend, waarin de mensen overdag, enigszins huiselijk bij elkander zitten? En gisteren reeds deed zich dringend de behoefte aan verwarming gevoelen. De burgemeester heeft donderdag uit de mededeling van de regering dat het de bedoeling is, de vluchtelingen geleidelijk uit de stelling van Amsterdam te verwijderen, de gevolgtrekking gemaakt, dat de Belgische uitgewekenen hier ter stede dus niet zullen overwinteren, maar de conclusie lijkt nogal gewaagd, en in ieder geval is het wel zaak, hieromtrent binnenkort zekerheid te krijgen. Anders zouden spoedig stookgelegenheden moeten worden gebouwd, of ... andermaal tot verhuizing van de vluchtelingen moeten worden besloten.

Hedenmorgen zijn met de extratrein 205 vluchtelingen naar België teruggekeerd.

's-Gravenhage. Belgische vluchtelingen.

De gezondheidscommissie heeft een onderzoek ingesteld naar de hygiënische toestanden in de inrichtingen, waar Belgische vluchtelingen gehuisvest zijn, zowel in Den Haag (stadsgedeelte) als te Scheveningen.

Omtrent het stadsgedeelte concludeert de betrokken subcommissie, dat er in de door haar bezochte lokalen geen bijzondere misstanden

op hygiënisch gebied bestaan. Ligging en verpleging zijn overal voldoende of ruim voldoende. Besmettelijke ziekten werden nergens geconstateerd, zodat hiervan ook geen verspreiding te duchten is. Vanwege de gemeentelijke dienst wordt in alle inrichtingen voor vaccinatie of revaccinatie gezorgd.

Een andere subcommissie heeft de verblijfplaatsen te Scheveningen bezocht. Ook haar indruk was zeer gunstig. Zowel in het circus, waar oorspronkelijk niet minder dan 612 personen zijn ondergebracht geweest, als in de kleinere inrichtingen, wordt alle zorg gedragen voor zindelijke, hygiënische behandeling en goede verpleging. Dekens en kledingstukken bleken in ruime mate aanwezig.

Volgens de beide subcommissies zijn de vluchtelingen zeer tevreden en dankbaar en verdient hetgeen het gemeentebestuur in deze heeft verricht alle waardering.

Parijs, 30 oktober. Officieel bericht van 11 uur 's avonds.

Aan de laatste berichten uit de streek Nieuwpoort-Diksmuide is niets toe te voegen.

Londen, 30 oktober. Officieel bericht van 11 uur 25 's avonds:

De strijd duurt bijna zonder ophouden langs de hele linie der bondgenoten, vooral in het noorden, met hevigheid voort. De Duitsers bieden hardnekkig tegenstand en ondernemen vele krachtige tegenaanvallen. Niettemin winnen de Engelsen onophoudelijk terrein. Een brigade deed een schitterende tegenaanval met de bajonet, die de Duitsers duur te staan is gekomen. Hun verliezen zijn belangrijk.

Bordeaux, 30 oktober. Bij het aandeel van de vloot in de laatste gevechten tussen Nieuwpoort en Diksmuide hebben vijf Franse

oorlogsschepen met de Engelse schepen aan de beschieting van de Duitse rechtervleugel meegewerkt.

Londen, 31 oktober. Gisteren is uit Noord-Frankrijk aan de Daily Mail geseind, dat de Duitsers Rijsel ontruimd hebben.

Men meldt ons uit Roosendaal:

Een Antwerps dokter deelde ons mede, dat zich gisteren drie Duitse officieren bij hem vervoegden met verzoek om burgerkieren, om op deze wijze de Nederlandse grens over te komen.

Vanmorgen ontbraken er op het appel van de bezettingstroepen te Antwerpen 900 Duitse soldaten, die naar men vermoedt allen gevluht zijn.

De Heer J. uit Nijmegen, die enkele dagen geleden per auto België bezocht en, gelijk gemeld, daar (te Epepegem) werd aangehouden en te Brussel onder bewaking gesteld, is woensdag weer losgelaten. Hij was aangehouden wegens het niet laten afstempelen van zijn paspoort op de Kommandantur te Brussel, uit welke stad hij woensdag was weggereden, vergezeld van de heer L. uit Nijmegen en twee Belgen, die bij de aanhouding de auto moesten verlaten.

De Heer J. had in zijn auto, dit tot verbetering van het eerste bericht, geen boter, kaas en spek, doch bevond zich als toerist in België.

Uit Oostburg meldt men ons:

Vluchtelingen brengen de tijding binnen, dat de wandelpier te Blankenberge door de Duitse troepen in brand is gestoken. De kustbewoners is bekend gemaakt te vertrekken. Velen vluchten dan ook weer hier over de grens. Kanongebulder wordt aanhoudend

gehoord. Vluchtelingen brengen ook de tijding mee, dat de Duitse troepen terugtrekkende beweging maken.

Aan de Belgische kust.

“Een van onze marinevaartuigen, zo meldt een correspondent van de Daily Mail, had verleden week op zekere dag een klein ongelukje. Dat ongeluk, dat zelfs matrozen van de begeleidende schepen niet opmerkten, werd 's avonds te Berlijn bekend gemaakt. De bewegingen van de troepen hier zijn bijna tegelijkertijd in de Duitse linies bekend, en de Duitse tegenzet begint soms tegelijkertijd met onze beweging. Een groep seiners gaat er zo heimelijk mogelijk op uit. Binnen enkele minuten wordt zij met projectielen overstelpt. Al deze dingen wijzen op een grote volmaaktheid van de Duitse inlichtingendienst. Er worden nu maatregelen tegen genomen. Hier te X. mogen geen soldaten of matrozen, officieren nog minderen, na 8 uur 's avonds op straat komen.

Uit het rapport van de Engelse admiraliteit weten we reeds, dat er bij het geschut van de Engelse oorlogsschepen, die de Duitsers op de Belgische kust hebben beschoten, kanonnen van 30 cm waren. Engeland heeft niet minder dan 50 linesschepen en zes liniëkruisers met dat geschut, gezwegen van de ruim 20 bodems, die zwaarder geschut voeren. Een bericht uit Dover zegt, dat er een linesschip met kanonnen van 30 cm aan de beschikking heeft deelgenomen. Veel wijzer zijn wij daardoor niet. De dreadnoughts hebben 10 stukken van dat kaliber, de dreadnought-kruisers acht, de andere linesschepen vier.

De torpedojager Falcon schijnt getroffen te zijn door het laatste schot, dat de Duitsers woensdagmiddag afvuurden. De granaat trof de brug, waarop de officier werd gedood.

Een officier, die op een der monitors was, schrijft dat er uit het ene kanon in het geheel 200 en uit het andere bijna 400 schoten zijn gelost. Van elk schot schokte het schip geweldig. Een Taube trachtte de monitor met bommen te raken, maar miste. Torpedo's werden door snel wenden vermeden. Op ruim 7000 m loste de monitor volgens de officier vijf schoten op een kerktoren, waarin Duitsers waren opgemerkt. Het eerste schoot er de spits af. Van de vier andere schoten was er slechts één niet raak en die ging er nog vlak langs. Hij gewaagt ook van doden of gewonden, die de monitor had, - niet veel, zegt hij.

Een oorlogscorrespondent van de Times in Noord-Frankrijk meldde donderdag, dat de Duitsers, naar hij van een hooggeplaatste officier in het Belgische leger vernam, de vorige week een beslissende overwinning aan de IJzer behaald zouden hebben, zo ze nog enkele uren hun verwoede aanval op de Belgische stelling hadden voortgezet.

De Belgen waren namelijk op het punt het op te geven en begonnen gebrek aan munitie te krijgen toen de Duitsers tot hun verwondering plotseling terug begonnen te trekken, zonder dat de Belgen na konden gaan waarom. (Zouden de Duitsers ook gebrek aan munitie hebben gehad?) De Duitsers namen toen een stelling in ver achter hun oorspronkelijke linie. Het zal waarschijnlijk nooit bekend worden waarom de Duitsers afgetrokken zijn. Zij waren zeker tweemaal talrijker dan de Belgische strijdkrachten en vooral hun artillerie was veel sterker. Hun verliezen waren weliswaar heel zwaar en niet in verhouding tot de verliezen der Belgen, maar dat is voor de Duitsers niets nieuws. Hoe het zij, een plotselinge terugtocht redde de Belgen.

Onder de gewonden die donderdag uit de gevechten aan de IJzer in een hospitaal in het noorden van Frankrijk werden binnengebracht was een jonge Duitser met een bloedeloos, verstandig gezicht. Hij

was een en al zwachtels. Hij werd uit de trein getild en op een bed in een spoorwegloods gelegd. Een kleine groep verpleegsters verzamelde zich om hem heen, sommigen in tranen. Op een stuk met bloed bevlekt pakpapier las men de woorden: "Hij heeft het leven van zeven Franse soldaten gered". Dit hadden Franse hospitaalsoldaten haastig neergekrabbeld. De correspondent van de Times, die dit geval meldt, spreekt er zijn voldoening over uit, dat deze jonge Duitse soldaat, vertegenwoordiger van de echte Duitse ridderlijkheid en beschaving, thans onder de goede zorgen van een Engelse dokter geplaatst is, die al zijn best zal doen om ook hem er bovenop te brengen.

Tot de Belgen, die in deze oorlog dagen hun land niet verlaten hebben behoren de vrouwen van drie Belgische ministers. Barones de Broqueville, de vrouw van de minister-president, had in haar huis te Brussel een ambulance ingericht, die echter terstond door de Duitsers gesloten is. Toch is mevrouw de Broqueville te Brussel gebleven. Vier van haar zonen zijn in het Belgische leger, minister de Broqueville is met de Belgische regering te Havre. Ook de vrouw van de minister van justitie en die van de minister van wetenschap en kunst zijn te Brussel gebleven.

Van Franse zijde.

Het Franse gezelschap te 's-Gravenhage deelt heden het volgende mee omtrent de krijgsverrichtingen:

Op de uiterste linkervleugel hebben de inundaties, door het Belgische leger in het benedendal van de IJzer bewerkstelligd, de vijandelijke strijdkrachten gedwongen over deze rivier weer terug te gaan en terug te trekken. Ze werden hevig beschoten door de Belgische en Franse artillerie tijdens deze terugtrekkende beweging. De Duitsers hebben gisteren zeer hevige tegenaanvallen beproefd op

de Franse en Engelse legerkorpsen, die vooruit rukten ten noorden en ten oosten van Ieper. Op het einde van de dag hadden onze troepen desniettemin hun voorwaartse beweging in de hun aangewezen richtingen voortgezet en verschillende steunpunten genomen. De Engelse troepen, die van verschillende zijden door sterkere strijdmachten dan de hunne waren aangevallen, zijn op schitterende wijze aanvallend opgetreden en hebben stellingen ingenomen, verder nog dan het aanvankelijk aan de vijand afgestane terrein. Op verschillende andere punten van hun gevechtlinie hebben zij evenzeer de Duitse aanvallen afgeslagen, hun zeer belangrijke verliezen toebrengend.

Uit België. Men meldt ons:

De Duitsers hebben Blankenberge een oorlogsschatting willen opleggen, doch zij vonden, naar onze correspondent te Brussel eerst heden in staat is te melden, de gemeentekassen leeg. Zij zijn daarop alle burgers gaan aflopen en de soldaten vroegen, al naar de uiterlijke welvaart der bewoners, de grootte van het huis, de hoeveelheid der goederen, geld. Allen hebben het een en ander betaald. Sedert de bezetting van Blankenberge heeft het vuur der grote Duitse kanonnen de bevolking verhinderd rustig te slapen. In de stad zelf is geen enkele gewelddaad volbracht en niets geschonden. Toen de Duitsers te Blankenberge waren aangekomen, verspreidde zich het nieuws naar alle delen van de kust, met dit gevolg dat honderden vissers met hun gezinnen in barken stapten en naar de kust van Frankrijk vluchtten. Op deze wijze verlieten honderden barken de Belgische kust. Vele lieden maakten ook gebruik van automobielen en motorrijwielen, welke door de geallieerden tijdens hun terugtocht waren achtergelaten. Het aantal auto's en motorfietsen, dat de Duitsers in handen was gevallen is zo groot, dat zij, om de verschillende bewoners der kustdorpen vriendschap te bewijzen,

enkelen van hen rijwielen ten geschenke aanboden. Onze Brusselse correspondent schrijft nog verder:

Het verkeer per rijtuig en per automobiel is buitengewoon kostbaar geworden. Bovendien is het de laatste dagen ten gevolge van het gevaar voor verbeurdverklaring bijna geheel opgehouden. Men kan echter de hoofdstad door verschillende stoomtrammetjes bereiken, al moet men grote delen van de weg dan ook lopen. Ik verkies deze wijze van reizen van en naar de hoofdstad boven de hoogst onzekere rit per fiets of auto. Per tram ben ik naar Merelbeke geweest, een van de weinige plaatsen in de omstreken van Gent, welke van de bommen gespaard bleven. Hier begint de reis moeilijker te worden. Wel zijn de trammetjes niet minder aangenaam, maar het gebeurt dikwijls dat de locomotief niet verder kan en dat dan eenvoudig enige wagens moeten worden achtergelaten om kort daarna te worden opgehaald. Dit heeft hoofdzakelijk plaats bij stijging van de weg, doch werkt allesbehalve mee om het verkeer te bevorderen.

Er zit echter niets anders op dan met de tram te gaan, want de treinen zijn geheel in beslag genomen door vluchtelingen, die, gehoor gevend aan de Duitse oproeping, hun woonsteden weer op gaan zoeken en zich overigens niet al te zeer beklagen. Twee uur later komt men in Aalst aan.

Ik wist dat het plaatsje meermalen van de oorlog te lijden had gehad. Ganse straten dragen duidelijke tekenen van gewelddadigheden. In geen enkel huis zijn de vensters heel. Dicht bij de spoorbrug, welke men heeft laten springen, staan een aantal huizen, welke men nog slechts herkent door een viertal gescheurde muren, het overige werd een prooi der vlammen. Ik heb er, gaande naar de brug, een tiental geteld. Verder voorbij de ruïne van de spoorbrug zijn de vernielde huizen echter niet meer te tellen, tenzij globaal en bij tientallen.

Fabrieken zijn verwoest. Een hoge fabrieksschoorsteen is door een bom in stukken geslagen en biedt een merkwaardig schouwspel.

Te Aalst namen wij een andere trein, welke ons naar St. Lieven en Asse bracht. Ontelbaar zijn het aantal verdroogde kransen, welke, aan een stok gehangen, u aankondigen dat ge graven van Belgische en Duitse soldaten voorbij rijdt.

Ook zijn een zeer groot aantal doden in de loopgraven blijven liggen. Men heeft hun lijken eenvoudig met wat aarde bedekt. Ook paste men wel het middel toe van stukken glas over de dunne laag aarde te werpen, opdat de honden weerhouden zouden worden de lijken te ontgraven. Ik heb een groot aantal loopgraven gezien, aldus gedekt.

Van Asse af liepen wij naar Berchem. Vanaf Berchem bracht de elektrische tram ons naar Brussel. We hebben vele Duitse soldaten op onze weg ontmoet. Ze bewaken de bruggen en wegen, maar ze vallen de reizigers niet lastig noch visiteren hen. Het schijnt dat hun de lust ontbreekt. Een algemeen gedrukte stemming schijnt zich van het Duitse leger van laag tot hoog te hebben meester gemaakt. Uit Brussel zullen nu de meeste feiten wel reeds door de Hollandse en Duitse journalisten bekend zijn. De stad lijdt aan broodgebrek. Te zes uur 's morgens ziet men bij de opening der bakkerijen lange troepen mensen onder controle van de politie wachten om hun brood uit de handen van de politie in ontvangst te nemen. Dit brood is bruin en hard. Talrijk zijn de ongelukkigen, die te laat komen en hun brood dan voor die dag niet meer in ontvangst kunnen nemen. Men verzekert mij, dat Brussel nog slechts meel voor enkele dagen bezit. Men hoopt echter op de in uitzicht gestelde hulp van de Amerikaanse consul. De Duitsers gaan voort concerten te geven op de pleinen. Zondag werd er een gegeven op de treden van de Beurs. Ook in het Park wordt

muziek gemaakt. Overdag spelen Duitse en Oostenrijkse soldaten er voetbal.

De bladen die onder Duitse censuur worden uitgegeven betekenen niet veel, behalve de Duitse communiqués bevatten zij nagenoeg geen berichten. De bevolking van Brussel, die natuurlijk veel belang stelt in de gebeurtenissen, besteedt dan ook gaarne veel geld aan Hollandse kranten. De Engelse bladen worden in het geheim verkocht, daar zware straffen op het kopen en verkopen van die bladen zijn gesteld.

De stad blijft kalm en de Duitsers hebben verschillende diensten ingesteld. Op het postkantoor, dat sedert enige dagen weer geopend is, zitten Duitse soldaten achter de loketten. Men kan thans naar alle plaatsen in de door de Duitsers bezette streken schrijven, doch de brieven worden niet thuisbezorgd, de geadresseerden moeten ze aan de postkantoren komen afhalen. Ook het telegrafisch verkeer is hersteld, men kan echter niet telefoneren.

Te Antwerpen is een proclamatie uitgevaardigd, waarbij de vesting voor het verkeer met automobielen wordt gesloten, uitgezonderd: 1°. automobielen van het leger en de vloot; 2°. van de brandweer; 3°. automobielen, die voorzien zijn van een bijzondere vergunning van het gouvernement van Antwerpen. Alle voor 28 oktober verleende vergunningen zijn niet meer geldig.

Overtredingen worden met inbeslagneming van het rijtuig en een geldboete van 3000 mark of gevangenisstraf gestraft.

Aan de Daily Chronicle wordt uit Havre gemeld dat staatsminister Vandervelde, voorzitter van de internationale, woensdagavond naar Londen is vertrokken om met de socialistische leiders in Engeland te

beraadslagen over de overbrenging van het socialistisch bureau naar Londen. Later gaat hij naar Italië.

De correspondent maakt nog melding van de bewering dat de Duitse regering gunstig gestemd zou zijn voor vredespogingen, uitgaande van de sociaaldemocraten.

De Belgen in Engeland blijken behoefte te hebben aan nadere kennismaking met het Engels.

De Globe drukt een zinnetje af uit een Vlaams-Engels taalboekje: “Y rie kwyr ee laatjer roem”. Dit is geen Vlaams, licht het blad toe, maar de Engelse uitspraak van: “I require a larger room”.